

На основу члана 15. Закона о Управи за индиректно опорезивање ("Службени гласник БиХ", број 89/05) и члана 61. став 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02), директор Управе за индиректно опорезивање д о н о с и :

УПУТСТВО О УТВРЂИВАЊУ ЦАРИНСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

ДИО ПРВИ УВОДНЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1. (Предмет)

Овим упутством ближе се прописује начин утврђивања царинске вриједности, у складу са Споразумом Свјетске трговинске организације (WTO) о примјени члана VII Општег споразума о тарифама и трговини (GATT).

Члан 2. (Правни основ)

Утврђивање царинске вриједности робе регулисано је:

- а) одредбама члана 25. до 33. Закона о царинској политици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 57/04 и 51/06), (у даљем тексту: Закон) и
- б) одредбама члана 60. до 92. Одлуке о provedбеним прописима Закона о царинској политици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 63а/04 и 60/06), (у даљем тексту: Одлука), које укључују и Прилоге 11. до 14. Одлуке.

ДИО ДРУГИ ЦАРИНСКА ВРИЈЕДНОСТ И МЕТОДЕ УТВРЂИВАЊА ЦАРИНСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

ГЛАВА I ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 3. (Царинска вриједност)

Царинска вриједност је вриједност робе која је прихваћена или утврђена од стране царинских органа и на коју се након потребних прилагођавања, примјењују стопе из Царинске тарифе Босне и Херцеговине.

Члан 4.

(Методе утврђивања царинске вриједности и редослијед примјене)

- (1) Споразум Свјетске трговинске организације о примјени члана VII Општег споразума о тарифама и трговини (ГАТТ) одређује да се царинска вриједност увезене робе утврђује коришћењем једне од шест метода утврђивања царинске вриједности, које морају бити примијењене слиједећим редослиједом:
 - а) Метод 1: метод трансакцијске вриједности,
 - б) Метод 2: трансакцијска вриједност једнаке робе,
 - ц) Метод 3: трансакцијска вриједност сличне робе,
 - д) Метод 4: метод одбијања (*цијена по јединици мјере*)
 - е) Метод 5: прорачуната вриједност и
 - ф) Метод 6: резервни метод (*расположиви подаци*)
- (2) Царинска вриједност се утврђује коришћењем метода трансакцијске вриједности (цијена која је стварно плаћена или се требала платити за робу која се продаје за извоз у земљу увоза).
- (3) У случајевима када се метода трансакцијске вриједности сматра непримјењивом, царински органи дужни су навести разлоге непримјењивости методе трансакцијске вриједности.

ГЛАВА II УТВРЂИВАЊЕ ЦАРИНСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ НА ОСНОВУ МЕТОДА ТРАНСАКЦИЈСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Члан 5.

(Метод 1: Метод трансакцијске вриједности)

- (1) Трансакцијска вриједност је цијена стварно плаћена или платива за робу када се продаје за извоз у земљу увозници, прилагођена у складу са одредбама члана 29. и 30. Закона.
- (2) Цијена стварно плаћена или платива јесте укупно плаћање које је извршио или треба да изврши купац продавцу или у корист продавца за увезену робу и укључује сва извршена плаћања као услов за продају увезене робе од стране купца продавцу или од стране купца трећој страни да би испунили обавезу продавца.
- (3) Царинска вриједност увезене робе је трансакцијска вриједност робе којој се одређује царинска вриједност ако су сви услови испуњени.

Члан 6.

(Коришћење метода трансакцијске вриједности)

- (1) Метод трансакцијске вриједности одговара принципу слободе споразума у трговини.
- (2) Купопродајни уговор подразумијева размјену роба, услуга или имовине између продавца (или трговца) и купца (или наручиоца) по договореној вриједности у

новцу (или еквиваленту новца) која је плаћена или са обећањем да ће иста били плаћена.

- (3) Уговор нема прописане форме.
- (4) Уговор о купопродаји мора се односити на робу, тј. на покретну робу, укључујући и електричну енергију, као врсту робе, ради утврђивања царинске вриједности.
- (5) Уговор мора бити закључен прије настанка царинског дуга.
- (6) Продајом се неће сматрати слиједеће:
 - а) филијала или представништво које врши увоз из централног уреда, (Како би се примијенио метод трансакцијске вриједности, мора постојати продаја за извоз. У околностима у којима се власништво над робом не мијења, нпр. извозник испоручује робу сопственом запосленику, филијали или представништву који немају овлашћење да сами склапају уговор, неће се сматрати да је дошло до продаје).
 - б) слободне пошиљке,
 - ц) уговори за изнајмљивање или лизинг.

Члан 7.

(Услови за коришћење метода трансакцијске вриједности)

- (1) Услови за коришћење метода трансакцијске вриједности су:
 - а) мора постојати податак о продаји за извоз у земљу увозницу, који се доказује комерцијалном фактуром, уговором, наруџбеницом, и другим документима сличног садржаја;
 - б) за купца не смију постојати никаква ограничења у вези располагања или коришћење робе, осим ограничења која:
 - 1) су наметнута или захтијевана законом или од стране власти у земљи увозници (нпр. лиценца, крајњи корисник, итд.),
 - 2) ограничавају географско подручје у којем се роба може препродавати, или
 - 3) битно не утичу на вриједност робе (нпр. продавање или излагање аутомобила прије фиксног датума који представља почетак године модела);
 - ц) продаја или цијена не смије да подлијеже неком услову или накнади чија се вриједност не може одредити у односу на робу којој се одређује царинска вриједност.

Примјер 1.

Продавац успоставља цијену увезене робе под условом да купац такође купи другу робу у одређеним количинама.

Примјер 2.

Цијена увезене робе зависи од цијене или цијена по којима купац продаје другу робу продавцу.

Примјер 3.

Цијена је утврђена на основу плаћања невезаног за увезену робу, као што је случај гдје су увезени полупроизводи које је испоручио продавац, под условом да ће примити одређену количину готових производа (уколико се вриједност готовог производа може одредити, тај ће се износ сматрати дијелом стварно плаћене или плативе цијене).

д) неће директно или индиректно припасти продавцу никакав дио профита од било какве накнадне препродаје, располагања робом или њеног коришћења од стране купца, осим ако се не може направити одговарајућа компензација у складу са одредбама члана 29. Закона, стога је потребно обезбиједити довољно информација, како би се омогућило тачно прилагођавање било које такве добити;

е) купац и продавац нису повезани, или уколико је то случај, ова околност неће утицати на цијену, а уколико су купац и продавац повезани, биће испитане околности које утичу на продају, а трансакцијска вриједност прихваћена под условом да та веза није имала утицаја на цијену, а ако на основу информација достављених од стране увозника, или на други начин, царински органи имају основу за разматрање у коликој је мјери тај однос утицао на цијену, обавијестиће увозника о основи својих сумњи, те ће се увознику дати одговарајућа прилика да одговори на то.

1) Увозник нарочито мора доказати да:

- веза није утицала на стварно плаћену или плативу цијену, или
- да трансакцијска вриједност приближно одговара једној од такозваних контролних вриједности:
 - трансакцијска вриједност између купца и продавца исте или сличне робе за извоз у БиХ, који нису ни у каквој посебној вези,
 - царинска вриједност исте или сличне робе, као што је прописано чланом 27. став 2. тачка ц) Закона,
 - царинска вриједност исте или сличне робе, као што је прописано чланом 27. став 2. тачка д) Закона .

2) Уколико давалац изјаве у својој изјави оспори да су продавац и купац у вези, царински органи ће генерално прихватити ту изјаву без даљег испитивања, осим ако се не појави оправдана сумња, која може настати из слиједећих разлога:

- због имена продавца и купца,
- уколико постоје индикације у документима (на примјер: употребљени су појмови попут цијена интер-компаније, трансфер цијена или цијена нетинга / салдирања),
- царински органи располажу посебним информацијама.

Члан 8.
(Сукцесивна продаја)

- (1) У случају сукцесивних продаја, уколико се прије утврђивања вриједности робе пријави цијена која се односи на продају извршену прије посљедње продаје, а на основу које је роба унесена у царинску територију Босне и Херцеговине, декларант мора доказати да је ова продаја робе извршена у сврху извоза БиХ.
- (2) У циљу доказивања да је продаја робе извршена у сврху извоза у дотичну царинску територију декларант као ваљан доказ може приложити, између осталих, и слиједеће:
 - а) уговорни документи који јасно указују на намијењеност робе за тржиште Босне и Херцеговине,
 - б) да је роба произведена искључиво за купца у Босни и Херцеговини,
 - ц) да роба носи ознаку која се користи или је прописана искључиво за домаће тржиште Босне и Херцеговине,
 - д) да је роба произведена у складу са карактеристикама примјењивим једино у Босни и Херцеговини,
 - е) да купац наручује робу од трговца посредника, који накнадно лично наручује производњу робе у иностранству, тј. произвођач у иностранству директно испоручује робу купцу.
- (3) Доказ на датим изјавама, у случајевима наведеним у ставу (2) овог члана, мора задовољити исте захтјеве који се примјењују када купопродајни уговори између извозника и увозника сачињавају основу декларисане царинске вриједности.
- (4) Декларант мора бити у могућности поднијети царинским органима сву документацију у вези са превозом и трошковима осигурања, те уколико се захтијева, уговоре и рачуноводствену документацију продавца који се односе на трансакцију.

Члан 9.
(Плаћање)

- (1) Не постоји ограничење на утврђивање продајне цијене, док год је могуће утврдити тачне цифре за обрачунавање.
- (2) Плаћање не мора обавезно имати облик преноса новца.
- (3) Плаћање се може вршити путем акредитива или других преносивих папира, а може се вршити директно или индиректно (на примјер: индиректно плаћање је измирење дуга продавцу од стране купца, у цијелости или дјелимично).
- (4) Уколико се сав или дио износа који се узима у обзир приликом утврђивања царинске вриједности искаже у страниј валути, валутна конверзија у конвертибилну марку (ВАМ) рачунаће се на основу званичне стопе коју одређује Централна банка Босне и Херцеговине.
- (5) Прописано у ставу (4) овог члана не примјењује се ако:
 - а) купопродајни уговор специфично одређује да ће се користити фиксна стопа за конверзија стране валуте у ВАМ, или
 - б) у случајевима авионских пошиљки под појмом "Charges Collect", тј. дуг је изражен у страниј валути, али се наплаћује у ВАМ.

(У таквој ситуацији, примјениће се IATA (International Air Transport Association) девизни курс или други курс споразумом фиксно утврђен између страна. У случајевима испоруке под условима "Charges Prepaid" замјена новца ће се вршити на уобичајен начин).

- (6) У случају подијељених цијена - укључују се износи свих плаћања и услуга из разлога што стварно плаћена или платива цијена представља укупно плаћање које је извршио купац или треба да изврши продавцу или у његову корист за увезену робу.

Примјер 1.(подијељени елементи укупне цијене):

Уколико је продавац одредио цијене:

- дозвола за извоз,
- лабораторијски тестови,
- реклама,
- накнадни трошкови за додатну гаранцију,
- квота извоза .

Примјер 2. (начини поступања са различитим средствима плаћања):

2а) Депозити (полози) / дјелимичне уплате

Могуће је да депозит или раније уплате у ратама, готовини, чековима, итд., нису приказани у предоченој фактури. Назнаке на фактури, попут слиједећих, могу указати на постојање оваквих ситуација:

- "само прва или дјелимична уплата";
- "само полог";
- "према одредбама уговора";
- "последња уплата".

Оваква пракса је уобичајена код капиталних добара и/или увоза за пројекте великог обима, итд. Примјери оваквих уплата могу бити и ови:

- 1/3 уплаћена након почетка производње роба намијењених извозу;
- 1/3 уплаћена након завршетка производње у иностранству;
- 1/3 уплаћена након приспјећа увезених добара у земљу увоза.

Курсне вриједности такође могу бити уговорене у околностима постепеног, дјелимичног или раздијељеног плаћања. Купопродајни уговор може детаљније приказати ове појединости. Провјерити финансијске документе увозника уколико је неопходно, тј. утврдити све наведене и друге услове који утичу на правилно одређивање царинске вриједности.

2б) Одгођено плаћање

Овакво се плаћање понекад не наводи на фактури, али се може открити увидом у финансијску документацију увозника. Одгођено плаћање може се јавити у случају код ставки са великим износима (на примјер: капитална опрема за пројекте великог обима, итд.), што је често покривено писаним уговором.

2ц) Наплата за случај повећања цијена

Наплате за повећање цијена су одредбе за прилагођавање цијена током трајања уговора или споразума. Одредба о повећању цијена је нормалан саставни дио уговора који укључује увоз капиталне опреме или робе за велике пројекте са дугим периодима *испоруке*, током којих може доћи до промјене трошкова производње. Када се ради са увозом који укључује капиталну опрему за пројекте великог обима (нпр. творнице, производни погони, електричне централе), треба захтијевати примјерак одговарајућег уговора да би се испитало како ће се плаћати накнада у случају повећања цијена. Царинска вриједност мора обухватати и уговорну цијену и суму свих наплата у случају повећања цијена које се морају платити. Декларант је дужан обавијестити царинске органе уколико дође до извјесног одступања од трансакцијске вриједности која је одређена током царинења робе. Царински органи ће такође узети у обзир околности уговора приликом планирања накнадних провјера.

2д) Уједначавање цијена

У оваквој ситуацији се дешава да је укупна цијена увезених роба са фактуре просјечно расподијељена на разноврсне робе из исте пошиљке. У том случају мора се примијенити одговарајућа расподјела цијена.

2е) Преносно одређивање цијена од стране мултинационалних корпорација

Преносно одређивање цијена је устаљена пракса у међународним корпорацијама у одређивању цијена роба и услуга које се измјењују између корпорације и њених подружница, смјештених у различитим земљама, тако мултинационалне корпорације могу прилагодити цијену производа, у циљу повећања профитабилности читавог предузећа или постизања других циљева. У неким случајевима, коначна цијена зависи од износа препродане робе у земљу увоза, са посљедњим прилагођавањем – умањењем или повећањем преносиве цијене. У оваквим случајевима, биће потребно детаљније испитивање у правцу слиједећих области:

- да ли се дотична трансакција може сматрати продајом,
- постоји ли или не постоји могући утицај на одређивање цијене, узрокован повезаношћу продавца и купца,
- постојање услова или накнада којима продаја може бити подложна.

2ф) Накнада за управљање (management) и доприноси за истраживање и развој

Понекад се у размјени између мултинационалних корпорација и њихових подручних јединица уплаћује одређени проценат обрта или други одређени износ од стране купца на рачун продавца као такозвана накнада за управљање (management) или доприносе за истраживање и развој. У оваквим случајевима, биће провјерена сама природа оваквог уплаћивања, јер се такво уплаћивање може односити на увезену робу (на примјер: као услов за продају) и у том случају мора бити укључено у царинску вриједност у цијелости или једним дијелом. Плаћање за активности, укључујући и маркетинг, које врши купац о сопственом трошку, неће се сматрати дијелом стварно плаћене или наплативе цијене, осим ако то није јасно

наведено у члану 29. Закона, чак и ако би се могло сматрати да такве активности иду у корист продавца. Цијена таквих активности се, дакле, неће додавати на стварно плаћену или плативу цијену приликом утврђивања царинске вриједности. Слиједи неколико таквих примјера:

- купац плаћа робу по фактури и узима на себе обавезу да рекламира робу или да додијели гаранцију за то о сопственом трошку;
- накнада за дозволу за извоз робе, о трошку купца;
- лабораторијски тестови, о трошку купца;
- реклама, за коју се стара купац;
- трошкови квоте.

На основу споразума о квотама између земаља увозница и извозница, органи земље извознице додјељују квоту домаћим произвођачима. Без додјеле квоте, произвођачи не могу добити извозну дозволу. Произвођачи понекад искористе додијелене квоте и затим откупљују неискоришћене квоте од других произвођача. Уколико из тог разлога долази до наметања додатних трошкова продавцу, те накнадно и купцу, такви трошкови не би смјели бити укључени у царинску вриједност. Уколико произвођач тражи одвојену исплату за квоте додијелене претходно без наметања трошкова од стране органа земље извознице, такви додатни трошкови би се морали сматрати дијелом стварно плаћене или плативе цијене (подијелена цијена).

Члан 10. (Попусти и смањење цијена)

- (1) Попусти се могу искључити из царинске вриједности једино када се односе на увезену робу којој се уврђује царинска вриједност и када је по уговору одобрен попуст у току саме процјене.
- (2) Попусти који се односе на претходне увозе не могу се захтијевати за тренутне увозе (на примјер: попуст усљед непредвиђених околности или ретроактивни попусти).
- (3) Разлику је могуће направити у слиједећим случајевима:
 - а) попусти на количину или трговачки попусти. Овакви попусти се могу узети у обзир када су заиста остварени, тј. стварно плаћена или платива цијена након ових попушта је прихватљива, а уколико су купац и продавац повезани, попуст ће бити допуштен ако тај однос није утицао на цијену робе.
 - б) готовински и промтно плаћени попусти. Овакви се попусти могу узети у обзир на основу слиједећег:
 - 1) када је плаћање које приказује попуст извршено у тренутку стављања робе у слободан промет;
 - 2) ако плаћање није извршено у тренутку стављања робе у слободан промет, биће допуштено на нивоу који је декларисан, под условом да је попуст опште прихваћен унутар дотичног трговинског сектора;
 - 3) уколико је попуст виши од попушта опште прихваћеног унутар трговинског сектора, биће прихваћен само ако је могуће

доказати, када се то захтијева, да је роба заиста продана по цијени која је стварно плаћена или платива, и да је попуст још увијек могућ у тренутку стављања робе у слободан промет.

- (4) Свако смањење цијена договорено у тренутку процјењивања робе за царинске потребе, а које ће накнадно ступити на снагу, узима се у обзир осим у случају ако се врши путем поврата новца или одустајања од наплате царинског дуга.
- (5) Свако смањење цијена извршено у складу са измјенама купопродајног уговора након увоза робе не узима се у обзир.
- (6) Смањење плаћања, у већини случајева, неће се узимати у обзир приликом одређивања царинске вриједности када:
 - а) купац предузима одређене активности за или у име продавца, као дио уплате по купопродајном уговору;
 - б) купац осигурава друге робе / услуге трећој страни за, или у име продавца, као услов за продају увезених добара;
 - ц) повезаност међу странама утиче на цијену;
 - д) цијена увезених добара је већ умањена на основу ранијих трансакција;
 - е) купац никада не искориштава могућност попушта на готовинско плаћање и увијек плаћа уговором усаглашену бруто цијену робе.

Члан 11. (Рачунарски software)

- (1) Царинска вриједност података или упутстава (software) забиљежених на носачима података, процјењује се у складу са чланом 87. Одлуке.
- (2) Царинска вриједност увезеног преносног медија, који носи податке или упуте, дакле, не укључује цијену или вриједност података или упута, под условом да се таква цијена или вриједност приказује одвојено од цијене или вриједности дотичног преносног медија.

Примјер 1:

Оперативни систем Windows XP увезен је на компактним дисковима (ЦД). Цијена на фактури састоји се од цијене компактне диска (1€ по диску) и цијене оперативног система (20€ по оперативном систему/диску). Обе цијене су одвојено приказане на фактури. Царинска вриједност представља само вриједност диска, што значи 1€ по диску.

Примјер 2:

Оперативни систем Windows XP увезен је на компактним дисковима (ЦД). Цијена на фактури је 21€ по комаду (цијена преносног медија није приказана одвојено). Царинска вриједност је 21€ по диску.

- (3) "Носачи података" подразумијевају магнетне врпце, дискове (укључујући дискове за читавање путем ласерског оптичког система) и дискете, али не укључују интегрисана кола, полупроводнике и сличне уређаје или предмете у које су уграђена таква кола или уређаји (нпр. УСБ кључ).

- (4) Појмове ”податак или упутство” не треба тумачити у смислу укључивања звучних, филмских или видео записа.

Примјер 1:

Компјутерски software за употребу на централном компјутерском систему/компјутеру увезен је на магнетној врпци. Цијена на факури се састоји од:

- Цијене software-a - 10.000€
- Цијене преносног медија – 5.€

Обе цијене су одвојено приказане на факури. У овоме случају, царинска вриједност је 5€.

Примјер 2:

Увезен је компактни диск са снимком филма. Цијена на факури се састоји од:

- Цијене филма - 30€
- Цијене компактнoг диска - 2€.
- Тачна царинска вриједност је 32€.

Члан 12.

(Оштећена роба или роба са грешком)

- (1) У складу са поступком одређивања царинске вриједности робе утврђеног у члану 64. Одлуке у обзир се узимају и недостаци на роби, чак и након њеног стављања у слободан промет.
- (2) Потребно је да прилагођавање у потпуности буде извршено у оквиру услова купопродајног уговора и искључиво ради разматрања недостатака на роби а да би се прихватило прилагођавање стварно плаћене или наплативе цијене за робу након стављања у слободан промет, те у ту сврху купопродајни уговор може садржавати и одредбу која дозвољава могућност прилагођавања цијени.
- (3) Роба са грешком мора бити покривена и конкретним и прецизним гарантним одредбама, на које се такође упућује у одредби која се односи на могућност прилагођавања цијени.
- (4) Појединости гарантних одредби могу бити наведене у одвојеном документу под условом да је то у вези са купопродајним уговором, те да оба документа чине дио релевантне комерцијалне трансакције између продавца и купца.
- (5) Прилагођавање цијене мора довести до уобичајеног финансијског усаглашавања између купца и продавца на начин којим се утврђује да је почетна цијена робе прилагођена у складу са релевантним уговором, са истим се искључују облици индиректне или одгођене надокнаде. (на примјер: плаћање трећој страни или размјена роба које се не могу сматрати прихватљивим обликом прилагођавања цијене).

Примјер 1:

Мајице кратких рукава увозе се из Кине. Након продаје, пошиљка је мјесец дана била ускладиштена у царинском складишту у луци у Хонг Конгу. Прије стављања робе у слободан промет, купац увиђа да је током складиштења роба услед влажности попримила флеке.

Трансакцијску вриједност је могуће смањити у складу са тиме. Није потребно да се купац и продавац усагласе око смањене цијене робе са грешком. Износ отписивања цијене може се одредити на основу истраге стручњака.

Примјер 2:

Мајице кратких рукава увозе се из Кине. Након продаје, пошиљка је мјесец дана била ускладиштена у царинском складишту у луци у Хонг Конгу. Након стављања робе у слободан промет, купац увиђа да је током складиштења роба услед влажности попримила флеке.

Уколико су додатни, горе-поменути, те уговором одређени услови испуњени и смањење стварно плаћене или плативе цијене је договорено, царинска вриједност и процјена царинских дажбина могу се накнадно прилагодити.

Примјер 3:

Произвођач М у трећој земљи продаје моторна возила Увознику Д у БиХ. Између М и Д склопљен је уговор о купопродаји и дистрибуцији. Тај споразум садржи одредбе које се односе на гаранцију. Сваком увезеном моторном возилу додјељује се појединачан идентификацијски број. М даје гаранцију за километражу за свако возило, а та гаранција је важећа од датума регистрације возила.

Произвођач М открива да постоји могућност да у одређеним оперативним условима, дијелови амортизера код појединих возила не функционишу сасвим поуздано, што би могло ризиковати сигурност возила на цести. Као посљедица тога, М тражи од свих власника возила да врате возила на мјесто куповине због прегледа и евентуалних поправки са циљем предузимања мјера предострожности. Оваква ситуација се приписује аспектима идејног концепта и дизајна возила.

Преглед и евентуалне поправки предузете као мјера предострожности не сачињавају основу за примјену члана 64. став 2. Одлуке, јер заправо само возила са грешком могу имати корист из тих прописа.

**Члан 13.
(Раздвојене испоруке)**

- (1) Када су робе по једној фактури пријављене у више од једне испоруке, копију фактуре треба поднијети уз сваку увозну пријаву.
- (2) Декларант треба да поднесе и оригиналну фактуру, коју потом овјерава царински службеник, наводећи која роба припада којој увозној пријави, након чега се оригинал овјерене фактуре враћа декларанту.

Члан 14.

(Додаци на цијену и други додатни трошкови код утврђивања царинске вриједности)

- (1) Приликом утврђивања царинске вриједности у складу са методом трансакцијске вриједности, елементи из (листа елемената из члана 29. Закона - која је или невезана за производњу и продају, или се односи на превоз робе) се морају додати стварно плаћеној или плативој цијени за увезену робу, уколико је њихово плаћање обавеза купца и уколико већ нису укључени у стварно плаћену или плативу цијену.
- (2) Додавање цијени која је стварно плаћена или платива може извршити само на основу објективних и квантитативних података.
- (3) Додавање цијени се врши искључиво у складу са чланом 29. Закона.
- (4) Могућност било каквог додавања на трансакцијску вриједност за плаћање права за умножавање и – уколико није услов продаје – право на дистрибуцију или препродају увезене робе је дефинитивно искључено.
- (5) Сви додатни трошкови предвиђени чланом 29. Закона строго су ограничени до оног износа до којег је купац одговоран за њихово плаћање, али који нису укључени у стварно плаћену или плативу цијену робе, стога уколико декларант прикаже одговарајућу расподјелу и то докаже потребним документима, цијене ће бити распоређене у складу са тим у слиједећим случајевима:
 - а) цијене се односе на више пошилићи од дотичног увоза
 - б) трошкови који покривају цијене односе се на превоз након уласка робе у царинску територију БиХ.

Члан 15.

(Провизије и брокерске накнаде)

- (1) Када трећа страна учествује у увозној трансакцији, потребно је провјерити њену улогу, гдје су могуће двије ситуације:
 - а) Трећа страна, плаћена од стране купца или продавца, учествује као посредник у уговору и има улогу представника купца или продавца приликом закључивања купопродајног уговора. (Представник продавца назива се продајни посредник, представник увозника је куповни посредник, а независни агент је брокер).
 - б) Трећа страна купује робу од продавца у иностранству и препродаје је увознику у БиХ, чиме долази до двије узастопне продајне трансакције. Маржа у односу купац - препродавац исказује се у препродајној вриједности робе, ова маржа се не сматра продајном или куповном провизијом, нити брокерском накнадом, а као посљедица тога, пуна цијена стварно плаћена или платива као што је усаглашено у посљедњем поменутом купопродајном уговору, сачињава основу за процјену на основу трансакцијског метода.
- (2) Цијена услуга које пружају брокери и посредници у вези са увозном трансакцијом, у принципу додаје се на трансакцијску вриједност (ограничено

- до износа до којег купац сноси плаћање трошкова, али који нису укључени у стварно плаћену или плативу цијену за ту робу).
- (3) Једино одступање од прописаног у ставу (2) овог члана је то да су цијене за активности куповних представника, самим тиме, одговарајућа употреба провизија у сврху одређивања царинске вриједности зависи од тачне природе услуга које врше посредници.
 - (4) Појам "куповна провизија" подразумијева плаћање од стране увозника његовом представнику за услуге представљања увозника при куповини робе која се процјењује.
 - (5) Задужења које предузима куповни представник су слиједећа:
 - а) проналази добављаче;
 - б) омогућава везу између продавца и увозника;
 - ц) прикупља примјерке;
 - д) врши инспекцију робе;
 - е) купује робу у име купца или
 - ф) договара осигурање, превоз, складиштење и испоруку робе.
 - (6) Обзиром да куповне провизије нису укључене у царинску вриједност, декларант мора располагати са довољно доказа у вези природе трошкова који се односе на ову услугу.
 - (7) Сам појам "куповна провизија" на фактури посредника неће бити довољно оправдање за њезино изостављање из царинске вриједности.
 - (8) Царински органи требали би извршити провјеру да ли заступник је пружио још неке услуге, осим ових које се односе на заступање при куповини робе.
 - (9) Продајне провизије и накнаде за брокера, које би требале бити укључене у царинску вриједност, понекад нису унесене у фактуру, међутим када се на фактури појави име треће особе, ово указује на укљученост продајног посредника.
 - (10) У току посјете просторијама увозника ради накнадног провјеравања декларисаних вриједности, треба имати у виду да се продајне провизије забиљежене под ставком провизија на продају у рачунима за маркетинг (или продају и дистрибуцију) у финансијским / рачуноводственим документима увозника у случају доказивања продајне провизије, ова вриједност се укључује у царинску вриједност.

Члан 16.

(Трошкови контејнера и амбалаже)

- (1) "Контејнери" су различита спремишта (на примјер: корице, кутије, футроле за виолине, пивска бурад, итд.) и амбалажа (на примјер: папирне кесе, конзерве за напитке, пластичне навлаке за одјећу, чашице за јогурт, итд.), која омогућавају чување производа и њихов пласман.
 - (2) Наљепнице са цијеном и рекламне вјешалице, такође се сматрају врстом амбалаже.
 - (3) Средства превоза робе попут палета или контејнера за прекоморске пошиљке нису "контејнери" у смислу члана 29. став 1. тачка а), друга алинеја Закона, исто се односи и на прибор који се користи за сврхе превоза (на примјер: ужад, церадни покров).
- (За потребне додатне појединости погледати члан 20. овог упутства – цијена превоза).

- (4) Уколико купац сноси трошкове за контејнере и амбалажу, а који нису претходно укључени у стварно плаћену или плативу цијену, може се десити да су у те трошкове такође укључени и почетни трошкови настали на царинској територији БиХ.

Примјер:

Фотографски студио од купца наплаћује трошкове за послове везане за дизајн и накнадну производњу амбалаже увезене робе у земљу извозницу.

Трошкови за унајмљивање или гаранција плаћена за привремено уступање контејнера који се могу користити више пута генерално припадају царинској вриједности. Уколико се након враћања ових контејнера купцу надокнађују трошкови, то се може извршити повратом новца или одустајањем од наплате царинског дуга. Сви транспортни трошкови за контејнере који се могу користити више пута не смију се додавати на трансакцијску вриједност, уколико су ти трошкови фактурисани одвојено.

**Члан 17.
(Робе и услуге)**

- (1) Уколико купац увезене робе набави одређену робу или обезбиједи услуге без плаћања или по сниженој цијени, за употребу у вези са производњом и продајом за извоз тих увезених роба, трошкови који се односе на то додају се до оног степена на којем таква вриједност није била укључена у стварно плаћену или плативу цијену, а уколико је купац претходно продао те материјале или услуге извознику, нема потребе за било каквим додавањем.
- (2) Сировине и саставни дијелови се добављају од или у име купца, у оним случајевима када таква роба није доступна на извозном тржишту или није на задовољавајућем нивоу по питању своје цијене или квалитета.
- (3) Услуге попут дизајна, развоја, инжињеринга или потребне алате често обезбјеђује купац у трансакцијама које укључују робу која мора бити посебно прилагођена како би одговарала стандардима или карактеристикама дизајна примјењивим у земљи увозници.
- (4) Земља из које се овакве услуге и робе обезбјеђују није надлежна при одређивању да ли поједине робе или услуге су у складу са одредбама члана 29. став 1. тачка б) Закона. (на примјер: могуће је да одређена роба, прије испоручивања произвођачу, буде физички присутна у земљи у којој се производи извезена роба или у другом случају роба се може доставити произвођачу из неке треће земље или из саме БиХ).
- (5) Трошкови за инжињеринг, развој, умјетничку израду, дизајнирање, планирање и нацрте обезбијеђене за производњу робе неће се додавати ако су ти послови изведени у БиХ.
- (6) Вриједност ”роба и услуга” представља или цијену њихове набавке или њихове производње, како већ одговара.
- (7) Не постоји посебна одредба која се односи на третман трошкова за испоруку роба и услуга произвођачу увезених роба, те се цијеном испоруке сматра слиједеће:
- а) цијена превоза и осигурања;

б) цијена утовара, истовара и руковања.

- (8) Трошкови испоруке ”роба и услуга” произвођачу увезених роба не додаје се на трошкове набавке или производње тих ”роба и услуга”, међутим ако су укључени у цијену, трошкови ће бити дио те вриједности.

Примјер 1:

Компанија А у БиХ наручује производњу кошуља од компаније Б из неке треће земље Х. А набавља тканину и дугмад који се користе за израду кошуља компанији Б без плаћања противвриједности. А купује тканину од компаније Ц из треће земље У, под условима испоруке (За потребне додатне појединости погледати чл. 20. овог упутства и Анекс) ”СIF лука истовара” у земљи Х. А производи дугмад у сопственој творници у трећој земљи З.

Тканина и дугмад представљају ”робу и услуге”. Вриједност тканине у сврху те одредбе јесте цијена СIF луке истовара. Вриједност дугмади представља само цијену њихове производње – не обухвата трошкове испоруке.

На износ вриједности ”роба и услуга” који је укључен у царинску вриједност увезене робе утичу 2 чиниоца:

- потреба за расподјелом
- граница до које та вриједност није укључена у цијену увезене робе.

Упутство за расподјелу наводи се у ставкама 1. 3. и 4. Напомена члану 29. став 1. тачка б), алинеја 2. Закона:

Уговор за набавку увезене робе и одговарајућа фактура могу указати која је то граница до које било која ”роба и услуге” нису укључени у цијену за увезену робу. Износ вриједности која није укључена мора се пријавити царинским органима, обично на обрасцу Д.В.1 и дио је царинске вриједности. Како би се одредио тај износ, такође је потребно знати и укупну вриједност ”роба и услуга”, те у складу са ставком 3 горе-поменуте Напомене, знати како се та вриједност расподјељује.

Примјер 2:

Компанија А у БиХ увози кошуље од компаније Б, која их израђује у некој трећој земљи Х. Уговор указује да компанија А обезбјеђује материјале компанији Б, по цијени која одражава само 40% од цијене материјала. Фактура коју компанија Б доставља компанији А наводи износ за ”производњу и набавку кошуља”. Може се претпоставити да је 40% од цијене материјала дио износа који је компанија Б фактурисала компанији А. Вриједност материјала у значењу члана 29. став 1. тачка б) Закона, јесте њихова укупна цијена. Износ те вриједности који није укључен у цијену увезене робе је 60% од укупне цијене ”роба и услуга”. Из тога произилази да се износ вриједности ”роба и услуга” који ће бити укључен у царинску вриједност кошуља односи на крајњи износ, тј. 60%.

Примјер 3:

Компанија А наручује производњу јакни од компаније Б. Компанија Б сама набавља материјал за израду јакни, док компанија А откупљује модел за дизајн јакни од компаније из треће земље З, којег даље бесплатно уступа компанији Б. На фактури коју компанија Б доставља компанији А наведен је износ за ”производњу и

набавку јакни”. Цијена дизајна није укључена ни у којој мјери у цијену извезене робе. Из тога произилази да износ вриједности ”роба и услуга” у значењу члана 29. став 1. тачка б) Закона који ће бити укључен у царинску вриједност јакни, представља укупну цијену за дизајн јакни.

Члан 18. (Накнаде за ауторска права и коришћење)

- (1) Роба на коју се често плаћају накнаде за ауторска права и коришћење су музички записи, одјевни предмети, патентирани уређаји или методе производње, додаци тим трошковима предвиђени су само уколико:
 - а) се односе на увезену робу, и
 - б) су плаћени као услов за продају, и
 - ц) нису укључени у стварно плаћену или плативу цијену.
- (2) Накнада за ауторска права или коришћење заштитног знака укључује се у царинску вриједност само када:
 - а) се накнаде за ауторска права или коришћење односе на робу која се препродаје у непромијењеном стању или која подлијеже само минималној преради (на примјер: разрјеђивање или паковање) након извоза;
 - б) се роба рекламира под заштитиним знаком стављеним на робу прије увоза за који се плаћају ауторска права или коришћење и
 - ц) купац нема слободу да обезбиједи такву робу од добављача који нису везани с продавцем
- (3) У складу са чланом 29. став 5. Закона, накнада за ауторска права и коришћење се не додају на стварно плаћену или плативу цијену када се они односе на:
 - а) трошкове за право умножавања робе увезене у БиХ или
 - б) плаћање које врши купац за право дистрибуције или препродаје увезене робе, уколико такво плаћање није услов продаје за извоз робе у БиХ.
- (4) У многим случајевима, у купопродајном уговору не помиње се изричито да је извршено плаћање накнаде за ауторска права и коришћење, већ се често између страна закључује одвојени споразум.
- (5) Накнаде за ауторска права и коришћење обично се плаћају у виду поновљених рата (на примјер: мјесечних, кварталних, годишњих).
- (6) Понекад плаћање може бити извршено у виду паушалног износа, или чак почетног паушалног износа (који се обично назива ”надокнада за објелодањивање”), након којег слиједи плаћање у ратама.
- (7) Рате се углавном обрачунавају као проценат профита од препродаје лиценцираних производа.
- (8) Од кључнога значаја за класификацију плаћања у овоме пољу под појмом ”ауторска права и коришћење”, је сам разлог плаћања које врши купац, а не ознака плаћања.
- (9) Провјером споразума о коришћењу, у већини случајева, могуће је добити одговарајућу индикацију колико су накнаде за ауторска права или коришћење релевантни за царинску вриједност увезених роба, међутим понекад је

потребно узети у обзир услове купопродајног уговора, те однос који можда постоји између овог уговора и споразума о коришћењу.

- (10) Приликом одређивања да ли се накнада за ауторска права односи на робу чија се вриједност процјењује, кључно питање које се поставља није начин на који се та накнада обрачунава, већ зашто се уопште врши плаћање, тј. шта концесионар добија заузврат за извршено плаћање.
- (11) У случају увезених компоненти или састојака лиценцираног производа, накнада за ауторска права која се заснива на остварењу продаје лиценцираног производа може се у потпуности или дјелимично односити, или уопште не односити, на увезену робу, стога питање на које је потребно одговорити у овоме контексту јесте да ли би продавац био спреман продати робу без плаћања накнаде за ауторска права или коришћење? Услови за то могу бити експлицитни или имплицитни, али у већини случајева, у споразуму о коришћењу специфично се одређује да ли продаја увезене робе зависи од плаћања ауторских права или коришћења, међутим није неопходно да се нужно условљава на такав начин.
- (12) Када се роба купи од неке особе, а накнада за ауторска права или коришћење се плаћа другој особи, то се плаћање може сматрати условом за продају робе под одређеним околностима.

Примјер:

Када се унутар мултинационалне групе роба купује од једног члана групе, а накнада за ауторска права се плаћа другом члану исте групе, продавац, или особа повезана с њим, захтијева од купца да изврши плаћање.

Исто ће се примијенити ако је продавац концесионар (корисник лиценце) примаоца накнаде за ауторска права, који контролише услове продаје.

- (13) Уопште узевши, накнада за ауторска права или коришћење се обрачунава након увоза робе која се процјењује, у оваквим случајевима може доћи до одлагања коначне процјене у вези са чланом 165. став 3. Одлуке.
- (14) Опште прилагођавање може се одредити на основу резултата током периода који се узима као примјер и редовно се ажурира, а то је предмет споразума између увозника и царинских органа, или с друге стране, може се користити поступак прописан чланом 76. Одлуке.

Члан 19. (Расподјела профита)

- (1) Ако вриједност било којег дијела профита од било које накнадне препродаје, располагања или коришћења увезене робе иде директно или индиректно продавцу, удио продавца се додаје стварно плаћеној или плативој цијени, а наведено је могуће под условом да се може утврдити тачан износ прилагођавања или у противном метод трансакцијске вриједности неће бити примјењив.

- (2) Износ који се плаћа продавцу обрачунава се након увоза робе која се процјењује, а у таквим случајевима може доћи до одлагања коначне процјене у вези са чланом 165. став 3. Одлуке.
- (3) Опште прилагођавање може се одредити на основу резултата током периода који се узима као примјер и редовно се ажурира и исто је предмет споразума између увозника и царинских органа или с друге стране, може се користити поступак прописан чланом 76. Одлуке.

Члан 20.

(Трошкови превоза, осигурања и остали трошкови у вези са истим)

- (1) Уколико нису укључени у стварно плаћену или плативу цијену:
 - а) трошкови превоза;
 - б) трошкови осигурања (укључујући глобално или свеобухватно осигурање);
 - ц) трошкови утовара и манипулације;
 - д) трошкови за контејнере (нпр. када су изнајмљени за превоз увезене робе);
 - е) трошкови за употребу терминала (трошкови за цијели низ различитих услуга у вези са руковањем / складиштењем теретних контејнера у стовариштима која се налазе у иностранству);
 - ф) лежарина (трошкови за задржавање), и
 - г) остали трошкови обухваћени приликом пребацивања робе са једног мјеста на друго, који су повезани са испоруком робе на мјесто уласка робе у царинску територију БиХ морају се додати на трансакцијску вриједност.
- (2) Када се врше преговори о међународном купопродајном уговору, значајан елемент је споразум о томе која од уговорних страна, и у којој мјери, ће сносити трошкове превоза, осигурања и осталих трошкова у вези с тим, а да би се то учинило на што јаснији начин, већина земаља је усвојила комплет одредби међународних трговачких термина INCOTERMS, којима се тачно дефинишу одговорности и ризици купаца и продаваца, укључујући и период током којег је роба у провозу.
- (3) Потребни додаци за процјену царинске вриједности се могу извести из примјенивих услова испоруке сваког купопродајног уговора који покрива увоз робе у БиХ.

Примјер 1:

Роба купљена под FOB условима

Превоз морем из Осаке у Јапану до луке Плоче у Хрватској, наплаћени одвојено: 2.000,00 BAM

Трошкови превоза из луке Плоче у Хрватској до Дољана у БиХ, наплаћени одвојено: 150.00 BAM.

Роба пријављена за слободан промет у Мостару.

Мјесто уласка робе: Дољани.

Сви трошкови за превоз од мјеста уласка робе морају се укључити у царинску вриједност. Значи, укупан износ у овоме случају је 2.150.00 BAM.

Примјер 2:

Роба купљена у Италији под EXW условима.

Трошкови превоза од творнице продавца до Трста, наплаћени одвојено: 150.00 BAM.

Трошкови превоза од Трста до луке Плоче у Хрватској, наплаћени одвојено: 1.500.00 BAM.

Трошкови превоза од луке Плоче у Хрватској до Дољана у БиХ, наплаћени одвојено: 150.00 BAM.

Роба пријављена за слободан промет у Мостару.

Мјесто уласка робе: Дољани.

Укупни трошкови превоза од фабрике продавца у Дољанима биће укључена у царинску вриједност.

Значи, додатак за превоз је 150,00 BAM + 1.500,00 BAM + 150,00 BAM = 1.800, 00 BAM.

Примјер 3:

Роба купљена под FOB условима.

Превоз камионом из Аустрије до складишта купца у Мостару, одвојени трошкови: 500,00 BAM.

Роба пријављена за слободан промет у Мостару.

Мјесто уласка робе: Градишка.

Мјесто уласка робе је Градишка, али трошкови за превоз сносе се у складишту купца у Мостару.

Пут од Градишке до Мостара је унутар царинске територије БиХ.

Трошкови пута од Аустрије до Градишке по ценовнику за транспортне трошкове износе 400.00 BAM.

Значи, 400.00 BAM од 500.00 BAM укључује се у царинску вриједност.

- (4) Уколико купац лично обезбиједи превоз, накнада за трошкове превоза до границе БиХ додаје се царинској вриједности, а одговарајући износ се рачуна коришћењем уобичајених тарифних стопа за врсту превоза који се користи.

Члан 21.

(Елементи који нису укључени у царинску вриједност)

- (1) Под условом да се приказују одвојено од стварно плаћене или плативе цијене, царинска вриједност неће обухватати слиједеће трошкове:
- а) трошкове испоруке унутар БиХ;

Примјер 1:

Роба купљена под условима DDU Тузла.

Роба се увози у Брчко.

Мјесто уласка робе Брчко.

Фактурисани износ укључује превоз до Тузле, који је даље од мјеста увоза, али се трошкови не наплаћују одвојено. Продавац наводи да је износ који је укључен у цијену на фактури за превоз од Брчког до Тузле 200.00 BAM (царински органи сматрају ову изјаву разумном на основу свога искуства и уобичајеног начина пословања, или пак на основу тога што је декларант у могућности да обезбиједи пратећу документацију као доказ).

То значи да је износ који се одузима од фактурисане цијене за трошкове превоза након уласка робе 200.00 BAM.

Примјер 2:

Роба купљена под јединственим условима за бесплатну испоруку (На примјер: DDU, CIF...) до царинске територије БиХ, без обзира које је крајње одредиште унутар те територије.

Роба се увози у Орашју.

Мјесто уласка робе је Орашје.

Приложен је доказ који показује да је цијена франко границе нижа од јединствене цијене за бесплатне испоруке (паритет).

Фактурисани износ укључује превоз до просторија купца у Сарајеву, Мостару и Бања Луци. Продавац изјављује да је просјечан износ укључен у цијену на фактури за превоз унутар БиХ, до просторија купца, 30.00 BAM по метричкој тони МТ (царински органи сматрају ову изјаву разумном на основу свога искуства и уобичајеног начина пословања или на основу тога што је декларант у могућности да обезбиједи пратећу документацију као доказ).

То значи да износ који се одузима од цијене на фактури за трошкове превоза последице уноса робе износи 30.00 BAM по метричкој тони.

б) трошкове за послове након уноса робе, као што су:

- 1) грађевински послови;
- 2) подизање,
- 3) састављање,
- 4) одржавање или
- 5) пружање техничке помоћи,

који се врше за робе попут индустријских погона, машинерије или тешке опреме, ти послови се морају обављати након увоза, а трошкови се приказују одвојено од цијене стварно плаћене или плативе за робу.

ц) трошкове за камате, ако се плаћају сходно финансијском споразуму за куповину увезене робе, под условом да се трошкови приказују одвојено од цијене стварно плаћене или плативе за робу.

д) право на умножавање - трошкови за ова права могу се изоставити уколико се трошкови приказују одвојено од цијене стварно плаћене или плативе за робу.

е) куповна провизија - под условом да се трошкови приказују одвојено од цијене стварно плаћене или плативе за робу.

- ф) БиХ дажбине и порези због увоза или продаје робе.
- (2) Износ дажбина укључених у цијену на фактури се добије коришћењем слиједеће формуле:

$$\text{Цијена која обухвата дажбине } X \quad \frac{\text{Стопа дажбина}}{100 + \text{стопа дажбина}}$$

Примјер:

Ако цијена на фактури која укључује дажбине износи 1.100,00 BAM и царинска стопа је 10%, царинске дажбине укључене у ту фактурисану цијену су:

$$1.100,00 \text{ BAM} \quad X \quad \frac{10\%}{100.00 + 10\%}$$

То значи, да дажбине укључене у цијену износе 100.00 BAM.

(Напомена: Међу елементима који се користе приликом одбијања, дажбине укључене у цијену су последње које се одузимају).

- (3) Одбијање трошкова за превоз након уношења робе у царинску територију БиХ биће прихваћено ако је могуће издвојити такве трошкове и обезбиједити одговарајућу документацију као доказ, а ваљан доказ је:
- а) износ приказан одвојено на фактури,
 - б) овјерена изјава или телекс добављача;
 - ц) фактура или овјерена изјава стварне количине товара коју купац, продавац или посредник плаћају превознику;
 - д) фактура или овјерена изјава која утврђује укупну цијену превоза, раздијељену како би се показала пропорционалност стварне удаљености унутар и ван БиХ;
 - е) изјава купца у вези са шемом теретних стопа које се углавном примјењују за исту врсту превоза или
 - ф) у случају увоза робе ваздушним путем, изјава на фактури која потврђује да је цијена превоза укључена у цијену идентична оној која је наведена у ваздушном товарном листу.
- (4) Могуће је одбијати само оне елементе трансакцијске вриједности који су прописани одредбама члана 30. Закона.
- (5) Није дужност царинских власти да воде рачуна о могућим редукцијама царинске вриједности.
- (6) Одбијање се врши само по изричитом захтјеву у царинској пријави, а захтјеви за одбијање након стављања робе у слободан промет неће се узети у обзир.

ГЛАВА III УТВРЂИВАЊЕ ЦАРИНСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ У СКЛАДУ СА МЕТОДОМ СУКЦЕСИВНЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Одјељак А. -Метод 2." Трансакцијска вриједност једнаке робе"

Члан 22. (Дефиниција једнака роба и искључења)

- (1) Једнака роба је роба која је:
 - а) у сваком погледу једнака роби којој се одређује царинска вриједност, укључујући:
 - 1) физичке карактеристике,
 - 2) квалитет и
 - 3) углед на тржишту
 - б) произведена у истој земљи као и роба којој се одређује царинска вриједност, и
 - ц) произведена од истог произвођача као и роба којој се одређује царинска вриједност.
- (2) Једнака роба искључује увезену робу за коју је инжињеринг, умјетнички рад, итд. преузет у земљи увозници и које пружа купац произвођачу робе бесплатно или по смањеној цијени.
- (3) Гдје нема једнаке робе коју је произвео исти произвођач у земљи производње робе којој се одређује вриједност, једнака роба коју је произвео различит произвођач у истој земљи може се узети у обзир.
- (4) Мање разлике у изгледу робе нису сметња да се таква роба, која иначе задовољава ову дефиницију, сматра као једнака роба.

Члан 23. (Прилагођавање вриједности)

Трансакцијска вриједност једнаке робе може бити прилагођена на више или на ниже вриједности да би се узеле у обзир приказане разлике робе којој се одређује вриједност и једнаке робе, узимајући у обзир:

- а) разлике у комерцијалном нивоу,
- б) разлике у количинама и
- ц) комерцијално битне разлике у трошковима превоза, због разлике у начину и/или даљини превоза.

Члан 24. (Услови за коришћење и примјена метода 2.)

- (1) Када се користи овај метод, једнака роба мора бити извезена у земљу увозницу у исто или у приближно исто вријеме, као и роба којој се одређује вриједност.
- (2) Гдје постоји више од једне трансакцијске вриједности једнаке робе која испуњава све захтјеве, треба користити најнижу такву вриједност.

Одјељак Б. -Метод 3." Трансакцијска вриједност сличне робе"

Члан 25. (Дефиниција сличне робе и искључења)

- (1) Слична роба је роба која:
 - а) личи роби којој се одређује царинска вриједност у смислу компонентних материјала и карактеристика,
 - б) извршава исте функције и комерцијално је размјењива са робом којој се одређује вриједност,
 - ц) је произведена у истој земљи са робом којој се одређује вриједност,
 - д) је произведена од истог произвођача као и роба којој се одређује вриједност.
- (2) Дефиниција сличне робе искључује увезену робу за коју је инжињеринг, умјетнички рад, итд. преузет у земљи увозници и које пружа купац произвођачу робе бесплатно или по смањеној цијени.
- (3) Гдје нема сличне робе коју је произвео исти произвођач у земљи производње робе којој се одређује вриједност, слична роба коју је произвео различит произвођач у истој земљи може се узети у обзир.
- (4) Иста прилагођавања, као у ставу (2) овог члана, треба учинити тамо гдје је то одговарајуће.

Члан 26. (Услови за коришћење и примјена метода 3.)

- (1) Слична роба која се користи мора бити извезена у земљу увозницу у исто или приближно исто вријеме као роба којој се одређује вриједност.
- (2) Гдје постоји више од једне трансакцијске вриједности сличне робе која испуњава све захтјеве, треба користити најнижу такву вриједност.

Одјељак Ц. - Метод 4." Метод одбијања"- (Цијена по јединици мјере)

Члан 27. (Основ метода 4.)

Овим методом царинска вриједност се одређује на основу продајне цијене у земљи увозници робе којој се одређује царинска вриједност или једнаке или сличне увезене робе, умањене за одређене трошкове који се односе на увоз и продају робе.

Члан 28. (Услови код примјене метода 4.)

- (1) Продаја у земљи увозници мора задовољити слиједеће услове:
 - а) да је роба препродана у земљи увозници у истом стању у којем је увезена;

- б) да је продаја робе којој се одређује вриједност или једнаке или сличне робе извршена у исто или суштински исто вријеме у односу на увоз наведене робе;
 - ц) ако није било продаје једнаке или сличне робе у исто или приближно исто вријеме увоза, дозвољено је користити цијене продаје до 90 дана послје увоза робе којој се одређује царинска вриједност;
 - д) ако нема продаје једнаке или сличне увезене робе у стању у којем је увезена а који задовољава све горе наведене критерије, увозник може одлучити да користи продајне цијене робе којој се одређује вриједност након даљег прерађивања, под условом да се додана вриједност даљег прерађивања одбија;
 - е) купац не смије бити повезан са увозником од којег купује робу на првом комерцијалном нивоу послје увоза.
- (2) Цијена јединице по којој се продаје највећи број јединица мора бити утврђена.
- (3) Комерцијална фактура ће се користити као примарна основа за успостављање цијене по јединици мјере.

Члан 29.
(Вриједност одбијања)

Вриједност одбијања се одређује одбијањем од установљене цијене по јединици мјере за скуп слиједећих елемената:

- а) провизије које се обично остварују по јединици у вези са продајом робе у земљи увозници, за робу исте категорије или врсте; или
- б) профита и општих трошкова који се обично узимају по јединици мјере приликом продаје у земљи увозници за робу исте категорије или врсте; и
- ц) уобичајених трошкова превоза, осигурања и сличних трошкова насталих унутар земље увознице;
- д) царинских дажбина и пореза земље увознице;
- е) вриједности додане склапањем или даљим прерађивањем, када је то примјенљиво.

Одјељак Д. - Метод 5. "Прорачуната вриједност"- (Конструкцијска вриједност)

Члан 30.
(Основ метода 5.)

Овим методом царинска вриједност се одређује на основу трошка производње робе којој се одређује царинска вриједност и износа профита и општих трошкова који се обично појављују у продаји робе исте категорије или врсте из земље извознице у земљу увозницу.

Члан 31.
(Утврђивање царинске вриједности методом 5.)

Царинска вриједност се израчунава на слиједећи начин:

- а) прво се одреди укупна сума релевантних трошкова и вриједности:
 - 1) материјали коришћени у производњи увезене робе,

- 2) производни или други трошкови прерађивања за увезену робу (директна или индиректна радна снага, општи трошкови администрације, итд.);
- б) ако нису укључени у тачку а) алинеју 1) и 2) овог члана треба додати:
- 1) трошкове паковања и остале трошкове,
 - 2) трошкове "роба и услуга" из члана 17. овог упутства (подијељене на разуман начин, у складу са опште признатим принципима рачуноводства),
 - 3) трошкове за инжињерски рад, умјетнички рад, итд. преузет у земљи увозници и наплаћен произвођачу;
- ц) одређена сума за профит и опште трошкове, која се обично рефлектује у извозним продајама у земљи увозници, од стране произвођача у земљи извозници робе исте категорије или врсте;
- д) додати трошкове превоза, осигурања и друге трошкове до луке или мјеста увоза.

Члан 32.

(Редослијед примјене метода 4. и 5.)

Редослијед метода 4. и 5. може се замијенити, али само на захтјев увозника, док царинска испостава није у могућности да донесе одлуку о оваквој замјени.

Одјељак Е. - Метод 6. "Резервни или флексибилни метод"

Члан 33.

(Основ метода 6.)

- (1) Када се царинска вриједност не може одредити на основу било којег од метода 1 - 5, одређује се флексибилном примјеном било којег од претходних метода који најбоље омогућава израчунавање царинске вриједности.
- (2) Потребно је узети у обзир уобичајен редослијед примјене метода 1 - 5.

Члан 34.

(Утврђивање царинске вриједности методом 6.)

- (1) При одређивању царинске вриједност овим методом, нису дозвољени произвољни, измишљени или забрањени методи одређивања царинске вриједности.
- (2) Овим методом утврђена царинска вриједност треба бити праведна, оправдана, једнообразна и неутрална, те да у највећој могућој мјери одражава комерцијалну реалност.
- (3) Према овом методу, царинска вриједност се не смије заснивати на:
 - а) продајној цијени робе која је произведена у земљи увозници;
 - б) већој од двије алтернативне вриједности;
 - ц) цијени робе на домаћем тржишту земље извознице;
 - д) трошковима производње, осим на основу методе прорачунате вриједности;

- е) цијени робе за извоз у трећу земљу,
- ф) минималној царинској вриједности и
- г) произвољним или измишљеним вриједностима.

Члан 35. **(Употребе резервних метода)**

(1) Трансакцијска вриједност

Купац и продавац су повезани и цијена је снижена усљед ове околности. Може се одредити износ смањења цијене, те у складу са тиме прилагодити трансакцијску вриједност.

(2) Једнака роба

Захтјев да се једнака роба извози у исто или приближно исто вријеме као и роба којој се одређује царинска вриједност може се протумачити на више различитих начина; једнака увезена роба произведена у земљи која није земља извозница робе којој се одређује царинска вриједност могла би послужити као основа за одређивање царинске вриједности; могла би се користити царинска вриједност сличне увезене робе одређене одредбама члана 27. став 2. тачка ц) и д) Закона.

(3) Слична роба

Захтјев да се слична роба извози у исто или приближно исто вријеме као и роба којој се одређује царинска вриједност може се протумачити на више различитих начина; слична увезена роба произведена у земљи која није земља извозница робе којој се одређује царинска вриједност могла би послужити као основа за одређивање царинске вриједности; могла би се користити царинска вриједност сличне увезене робе одређене одредбама члана 27. став 2. тачка ц) и д) Закона.

(4) Метод одбијања – дедукције

Захтјев да се роба продаје у ”стању у којем је увезена” из члана 71. став 1. Одлуке може се протумачити на различите начине; захтјев за ”90 дана” могао би се примијенити на прилагодљив начин.

(5) Трансакцијска вриједност се не може користити за процјењивање вриједности увезене робе сходно споразуму о изнајмљивању или лизингу, са могућношћу куповине, међутим тамо гдје није могуће користити друге основе процјењивања, вриједност може бити заснована на методи трансакцијске вриједности користећи цијену ”могућности куповања” у споразуму о изнајмљивању, оправдано прилагођену у циљу утврђивања вриједности.

Примјер(5) - први :

(годишњи трошкови за најамнину, не укључујући одржавање)

Електрични уређај за разврставање увезен је од стране корисника под споразумом о изнајмљивању, чији су главни услови да:

1. увозник добављачу унапријед плаћа годишње трошкове за најамнину (=Q) од 1.000.00 BAM;

2. уређај инсталира и одржава добављач на рачун увозника;
3. увозне дажбине и порезе сноси увозник; и
4. трошкове превоза након увоза робе сноси увозник.

За уређај је испостављена профактура у износу који одговара најамнини за 2 ½ године. Никакво плаћање се не врши у вези са овом фактуром. Уврђено је да се ови уређаји неће продавати, и да су доступни само корисницима који су спремни да се обавезу горе поменутиим уговором на период од 5 година. Увозник и добављач нису нити у каквој вези. Вијек трајања (=N) уређаја процијењен је на 5 година. Каматна стопе (R) је 15% годишње.

Обрачунавање

$$\begin{aligned}
 Q \times \frac{\left(1 + \frac{R}{100}\right)^N - 1}{\left(1 + \frac{R}{100}\right)^N} \times \left(1 + \frac{R}{100}\right) &= \frac{1000 \times \left[\left(1 + \frac{15}{100}\right)^5 - 1\right] \times \left(1 + \frac{15}{100}\right)}{\left(1 + \frac{15}{100}\right)^5 \times \frac{15}{100}} = \\
 &= \frac{1000 \times [(1 + 0,15)^5 - 1] \times (1 + 0,15)}{(1 + 0,15)^5 \times 0,15} = \frac{1000 \times [1,15^5 - 1] \times 1,15}{1,15^5 \times 0,15} = \\
 &= \frac{1000 \times [2,0113572 - 1] \times 1,15}{2,0113572 \times 0,15} = \frac{1000 \times 1,0113572 \times 1,15}{0,30170358} = 3854,98
 \end{aligned}$$

3.855,00 BAM заокружено је у корист увозника. Обзиром да тај износ представља вриједност на граници Босне и Херцеговине, нису потребна даља прилагођавања.

Примјер (5) - други:

(годишњи трошкови за најамнину, укључујући одржавање и друге трошкове)

Произвођач лутака увози уређај за производњу вјештачке косе на основу споразума о изнајмљивању, чији су главни услови:

1. увозник плаћа добављачу најамнину од 1.000.00 BAM годишње;
2. трошкови најамнине се плаћају годишње у ратама;
3. добављач бесплатно врши одржавање уређаја;
4. увозне дажбине и порезе сноси увозник; и
5. трошкове испоруке до просторија увозника сноси добављач.

Уређај је фактурисан по номиналној цијени за коју није извршено никакво плаћање. Увозник и добављач нису нити у каквој вези. Вијек трајања (=N) уређаја процијењен је на 13 година, каматне стопе (R) је 15% годишње. Просјечна цијена одржавања уређаја је 140 BAM годишње.

Значи, $Q = (1000 - 140) = 860$, $R = 15\%$, $N=13$

Обрачунавање

$$\frac{Q \times \left[\left(1 + \frac{R}{100} \right)^n - 1 \right]}{\left(1 + \frac{R}{100} \right)^n \times \frac{R}{100}} = \frac{1000 \times \left[\left(1 + \frac{15}{100} \right)^{13} - 1 \right]}{\left(1 + \frac{15}{100} \right)^{13} \times \frac{15}{100}} = \frac{860 \times [(1 + 0,15)^{13} - 1]}{(1 + 0,15)^{13} \times 0,15} =$$
$$= \frac{860 \times [1,15^{13} - 1]}{1,15^{13} \times 0,15} = \frac{860 \times [6,152788 - 1]}{6,152788 \times 0,15} = \frac{860 \times 5,152788}{6,152788 \times 0,15} = \frac{4431,39768}{0,92292} = 4801,50$$

Износ од 4.801.00 ВАРМ заокружено је у корист увозника. Одбијање за додатне трошкове испоруке робе даље од мјеста уласка робе на царинску територију БиХ сматра се одговарајућим, и врши се по нормалним правилима, сходно члану 21. овог упутства.

(6) Цијена која зависи од препродајне цијене

Цијена је само провизорно одређена и прилагођаваће се на више или ниже вриједности, у зависности од профита оствареног препродајом робе, у суштини у случајевима када се цијена плаћа добављачу али не прије препродаје робе на домаћем тржишту, могао би се применијени метод трансакцијске вриједности уколико је доступна одговарајућа документација (на примјер: цјеновник), а уколико ово није случај и све остале сукцесивне методе нису примјенљиве, царинска вриједност ће се одређивати помоћу флексибилног метода.

(7) Приликом примјене резервног метода, уколико се више од једног метода може применијени на флексибилан начин, потребно је узети у обзир уобичајен редослијед за употребу метода од 1 до 5.

(8) У случају царинског прекршаја (на примјер: уколико декларант покуша умањити трансакцијску вриједност), та радња не мора неизоставно довести до флексибилног метода као јединог вида санкционисања, те у таквим случајевима царински органи ће иницирати прекршајни поступак против осумњиченог за прекршај а током поступка царински органи ће покушати одредити стварно плаћену или плативу цијену продавцу (или открити податке који служе као потпора сукцесивном методу) како би се утврдила царинска вриједност.

ДИО ТРЕЋИ ИЗЈАВА О ВРИЈЕДНОСТИ

Члан 36.

(Изјава о утврђивању царинске вриједности)

- (1) Изјава о царинској вриједности представља изјаву у којој декларант даје потребне податке за утврђивање царинске вриједности увезене робе.
- (2) Уз изјаву о царинској вриједности углавном се прилажу и одређени документи, који потврђују податке дате у изјави.

- (3) Када су подаци из става (2) овог члана недовољни, дати у документованом или било ком другом облику, царински органи имају право затражити од декларанта да предочи додатне појединости или податке.
- (4) Појединости везане за изјаву наводе се у Прилогу 13. Одлуке (Образац Д.В.1).
- (5) Попуњена царинска изјава, на одговарајућем обрасцу, мора се приложити уз сваку царинску пријаву за робу за коју се плаћају ад валорем царинске дажбине.
- (6) Царински органи могу повући захтјев за приказивањем обрасца Д.В.1 када:
 - а) укупна царинска вриједност једне пошиљке је 8.000.00 ВАРМ или мање,
 - б) роба није комерцијалне природе, (на примјер: предмети за личну употребу),
 - ц) подношење додатних података није неопходно за примјену Царинске тарифе БиХ, (на примјер: нису предвиђене ад валорем дажбине).
- (7) Изјаву о вриједности потписује лице, физичко или правно, које:
 - а) живи или има пословно сједиште у БиХ
 - б) посједује све расположиве податке који су потребни како би се одговорило на питања у обрасцу,
- (8) Лице које потписује образац за неко предузеће мора бити:
 - а) директор,
 - б) ревизор финансија,
 - ц) секретар компаније,
 - д) партнер,
 - е) руководилац или
 - ф) сам власник.
- (9) Уколико изјаву потпише запосленик, једно од горе наведених лица мора обезбиједити писано овлашћење за то.
- (10) Посредник има право дати изјаву, под условом:
 - а) да му је дато одобрење у писаној форми од стране једног од одговорних лица наведених у ставу (8) овог члана,
 - б) да је посредник спреман прихватити одговорности прописане чланом 37. овог упутства.

Члан 37. **(Права царинских органа)**

- (1) Царински органи имају право, без обзира на прописано чланом 36. овог упутства, да од особе која није декларант захтијевају документе, (на примјер: када постоји захтјев за одбијање у куповној провизији и царински органи сматрају да је фактура издана од стране произвођача увезене робе потребна за утврђивање њезиног износа).
- (2) Царински органи могу затражити од других страна, које нису даваоци изјаве да обезбиједи потребну документацију (на примјер: од произвођача или од куповног посредника).

Члан 38.
(Одговорност даваоца изјаве)

- (1) Потписивањем и подношењем обрасца, давалац изјаве прихвата одговорност за тачност и потпуност датих података, те за сваки образац "Наставак ДВ-а Бис" поднесен заједно за обрасцем као и за вјеродостојност свих попутних докумената.
- (2) Давалац изјаве прихвата одговорност да обезбиједи све додатне информације или документе потребне за утврђивање царинске вриједности робе.

Члан 39.
(Провјера потребних доказа на основу различитих метода за утврђивање вриједности)

- (1) Број и природа докумената који су потребни за утврђивање царинске вриједности зависе од метода одређивања царинске вриједности, који се употребљава.
- (2) Као вјеродостојни докази који се обично захтијевају су слиједећи документи код:

а) Метода 1 (трансакцијска вриједност):

- (1) фактура - документ који издаје продавац, тј. документ који даје податке о цијени, количини и опису сваког предмета или врсте увезене робе;
- (2) купопродајни уговор (поље 5 обрасца Д.В.1) – може се захтијевати као потпора различитим видовима фактуре, као што су:
 - свако могуће ограничење, услов или накнада (поље 8 обрасца Д.В.1);
 - сваки могући споразум између продавца и купца који утиче на царинску вриједност робе (поље 9(б) и поље 16 обрасца Д.В.1);
 - трошкови поменути у пољу 20 обрасца Д.В.1 (активности које се предузимају након увоза);
 - валута у којој је цијена утврђена;
- (3) уговори и остали документи у вези са правима производње увезене робе;
- (4) уговор о накнадама за ауторска права - како би се утврдило да ли би накнада за ауторска права (поље 9(а) обрасца Д.В.1) требала бити укључена у царинску вриједност и уколико је то случај, у којем износу (поље 15 обрасца Д.В.1);
- (5) уговор агенције (посредника) за утврђивање додатних трошкова за провизије и брокерске накнаде (поље 13(а) и (б) обрасца Д.В.1) или за изузимање од куповне провизије;
- (6) документи везани за превоз и осигурање у сврху, између осталог, одређивања и слиједећег:
 - услова достављања (поље 3 обрасца Д.В.1);
 - трошкова достављања до мјеста уласка робе у царинску територију (поље 17);

- трошкова превоза након доласка на мјесто уласка робе (поље 19);
- (7) Евиденција о рачуноводству, нарочито евиденција увозника или купца, из разлога провјеравања стварног трансфера новца извознику или продавцу.
- (8) Остали документи, на примјер:
 - у вези са власништвом компанија укључених у трансакцију, за утврђивање могуће везе између продавца и купца;
 - фактура и купопродајни уговор или трансфер трошкова за квоте;
 - фактура за плаћања извршена за увјерења о вјеродостојности;
 - уговори за рекламу, пласман робе и друге активности које се предузимају након увоза;
 - финансијски документи, нпр. за утврђивање износа каматних стопа;
 - уговори, споразуми о коришћењу лиценци и друга документација која се односи на ауторска права.

б) Метода 2 (једнака роба):

- (1) фактура или други доказ који јасно показује количину и опис увезене робе
- (2) документовани доказ пријаве за једнаку робу којој је одређена царинска вриједност методом 1;
- (3) доказ о трошковима превоза и осигурања (по захтјеву);
- (4) доказ који се односи на настале прибитне и/или одбитне ставке;
- (5) доказ да је могуће направити прилагођавање за количину и разлику у врсти трансакције.

ц) Метода 3 (слична роба):

Документи наведени у тачки б) овог члана (метода 2), узимајући у обзир и провјеру за сличну робу по методу 1.

д) Метода 4 (метод дедукције/одбијања):

- (1) контрола радних листи којим се објашњава како је одређена царинска вриједност;
- (2) фактура или други доказ који наводи количине и описе увезене робе;
- (3) продајна фактура или други доказ који показује да је увезена роба или једнака или слична увезена роба продата у земљи увозници и да је рачунање засновано на јединичној цијени продаје у земљи увозници, у највећој укупној количини продаје;
- (4) изјава или други доказ који до појединости приказује одбитке од јединичне цијене, те изјава да је одбитак сума провизија или профита и општих трошкова, у сагласности са граном индустрије.

е) Метода 5 (прорачуната вриједност):

- (1) контрола радних листи којима се указује како је вриједност прорачуната, подржана детаљним трошковима производње, уз додатке за профит и опште трошкове и изјава да су ове суме сагласне са оним које иначе преовладавају у индустрији, по најбољем увозниковом знању;
- (2) доказ о трошковима превоза и осигурања, по захтјеву;
- (3) доказ који се односи на остале додатке и/или одбитке.

ф) Метода 6 (резервни или флексибилни метод):

Одговарајуће информације за подршку методе која се користи у израчунавању декларисаних вриједности.

ДИО ЧЕТВРТИ ДОКУМЕНТИ

**Члан 40.
(Форма докумената)**

- (1) Ваљани документи су докази о вриједности робе, чија форма у којој се подносе може бити различита.
- (2) Главна функција докумената је да прикажу комерцијални статус робе, садржавајући појединости у вези трансакција на које се односе.
- (3) Царински органи прихватају сваки докуменат, без обзира на форму таквог документа, све док:
 - а) вјеродостојност документа није доведена у питање, и
 - б) подаци садржани у документу служе као одговарајућа потпора појединостима датим у изјави или потребним информацијама.

Примјер:

Различите форме докумената

Купац наводи робу коју је примио и цијену те робе у документу.

Купац и продавац се уговором унапријед договарају да је таква врста документације прихватљива за ову сврху.

Подаци садржани у овом документу исти су као и подаци који су углавном садржани у фактури. Чињеница да је купац, а не продавац, тај који издаје документ не имплицира да исти мора бити одбијен на основу члана 92. Одлуке.

- (4) Царински органи могу прихватити овај документ за утврђивање царинске вриједности увезене робе на основу појединачних случајева, узимајући у обзир:
 - а) могућности за провјеравање података садржаних у документу,
 - б) поузданост купца и
 - ц) подаци који су доступни из купопродајног уговора.

- (5) Форма докумената се може разликовати у зависности од средстава која се користе за њихово слање (на примјер: копије послане факсом), а царински органи могу прихватити било који такав документ или друге видове доказа који су предметом горе поменутих услова.

Члан 41. (Фактура)

- (1) Фактура је документ који набраја робу која је испоручена, послана или уступљена, заједно са релевантим цијенама робе и трошковима за њихово слање који може садржавати ознаке пошиљке, количину, опис робе и евентуална прилагођавања коначном износу и обично је потребан да се изврши плаћање.
- (2) Фактура може бити у свим врстама и форматима.

Примјери:

Фактура може бити стручно и професионално састављена и одштампана, али може бити и једноставна и руком исписана, под условом да пружа све неопходне елементе потребне за утврђивање царинске вриједности.

Сваки формат и облик је прихватљив.

Понекад ручно написана фактура може открити да се ради о малом предузећу или предузећу које можда има ограничено искуство са извозним документима, у таквим околностима, пожељно је детаљније испитивање докумената.

- (3) Уобичајено је за иностране произвођаче или добављаче робе да фактуру пошаљу директно купцу.
- (4) Иностранци посредник (продајни или куповни) повремено може бити укључен у продају робе, у том случају посредникова фактура, која приказује цијену робе, шаље се купцу заједно са његовом провизијом, а алтернативно купац може примити двије фактуре, једну од произвођача / добављача и једну од продајног или куповног посредника.
- (5) Чињеница поновног фактурисања не мора порицати постојање продаје за извоз у земљу увозницу, нити прихватљивост трансакцијске вриједности, међутим ако царински органи сумњају у трансакцију, могу затражити купопродајни уговор, ради даље провјере.
- (6) За потребе царинских органа, фактура:
- а) не мора бити потписана, нити мора бити оригинални примјерак,
 - б) може бити означена са ”само за царинску употребу” или ”профактура” (или слично томе), која би требала бити прихватљива у извјесним околностима за робу (на примјер: поклоне, узорке) која није предмет продаје, међутим за робу која је продана такве би се фактуре сматрале привременима и требале би се накнадно замијенити коначном фактуром,
 - ц) мора бити преведена, уколико то захтијевају царински органи.

Члан 42.
(Документ послан телексом или телефаксом)

- (1) Када се фактура доставља као телекс или слична порука, она може бити прихваћена као коначни документ.
- (2) Ако је телекс или порука дата као информација унапријед умјесто коначне фактуре, од декларанта се може захтијевати да сачини фактуру за царинско поступање.
- (3) Ако се телекс – информација сматра неадекватном или сумњивом (на примјер: вриједност робе није приказана или су вриједности унесене руком), али не постоји сумња у превару, од декларанта се може захтијевати да у одређеном временском року предочи фактуру, док се чека на фактуру роба може бити пуштена под довољном гаранцијом у облику залога, депозита или неког другог одговарајућег инструмента.

Члан 43.
(Товарни лист)

- (1) Товарни лист је потврда за робу примљену за испоруку са писаном обавезом превозника (обично превозничка компанија) пошиљаоцу да ће примљена роба бити достављена примаоцу у истом стању у каквом је и примљена.
- (2) Као документ права власништва који се тиче терета, посједовање теретног листа је "на први поглед" (*prima facie*) доказ власништва робе и документ је преносив.
- (3) Пошто је товарни лист документ о власништву и може бити изгубљен, уобичајена је пракса да постоје "комплети" од два или три примјерка.
- (4) Када је један примјерак потписан на полеђини, оригинал комплета се предаје по примању робе.
- (5) Ако фактури недостају било какви детаљи који се тичу царинског поступка, захтијева се товарни лист јер:
 - а) товарни лист обично садржи информације о возарини за робу
 - б) товарни лист, осим возарине, може такође да укључи остале трошкове испоруке робе, као што су цијена пуњења контејнера, и лучки трошкови
 - ц) товарни лист садржи и друге податке, као што су име пошиљаоца и купца, лука утовара, ознаке и бројеви за идентификацију пошилјке заједно са количинама, тежинама и кратким описом робе, итд.

Члан 44.
(CMR - Камсионски товарни лист)

- (1) CMR (*Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route*) је листа о пошилјци која потврдује да је превозник (на примјер: компанија за вучу возила на цести) примио робу и да уговор о превозу постоји између продавца и превозника.

- (2) CMR није документ о власништву, за разлику од товарног листа, и не даје своје носиоцу и/или превознику права власништва или посједовања робе.
- (3) CMR листе се издаје у три примјерка и то један примјерак за продавца, други за превозника, док трећи примјерак путује са робом до њеног крајњег одредишта.
- (4) Превозник је одговоран за било какав губитак, штету или одлагање пошиљке све до њене испоруке а продавац је одговоран за било какав губитак или штету коју превозник може претрпјети као посљедицу неправилности података датих у CMR листи.

Члан 45.
(Товарница у ваздушном саобраћају)

- (1) Товарница у ваздушном саобраћају је документ који покрива превоз робе ваздушним путем.
- (2) Товарница у ваздушном саобраћају је потврда ваздухопловне компаније да је примила робу која је у њој наведена за отпрему ваздушним путем до именованог примаоца и иста се издаје пошиљаоцу.
- (3) Превозник издаје примаоцу наруџбеницу за испоруку, ради испуњавања своје обавезе обавјештавања примаоца о доласку робе.
- (4) Товарница у ваздушном саобраћају није документ о власништву и не преносива је.
- (5) Товарница служи као:
 - а) потврда о примању робе за испоруку,
 - б) отпремница на којој су набројани пропратни документи и, ако је потребно, посебне услуге пошиљаоца,
 - ц) врста фактуре која доказује трошкове превоза,
 - д) потврда осигурања, ако је осигурање организовано преко ваздухопловне компаније,
 - е) документ за увозне, извозне и транзитне захтјеве царинских органа,
 - ф) признанице за испоруку.

ДИО ПЕТИ ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 46.
(Престанак важења ранијих прописа)

Даном ступања на снагу овог упутства, престају да важе сви прописи којима су регулисана питања која су предмет овог упутства, осим прописа наведених у члану 2. овог упутства.

Члан 47.
(Ступање на снагу)

Ово упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", а биће објављено и на Web страници Управе за индиректно опорезивање БиХ.

Прилог : Међународни трговачки термини (Incoterms 2000)

Број: 02– 3090/07
Датум: 07. 09. 2007.године

ДИРЕКТОР
Кемал Чаушевић

Incoterms 2000

Скраћенице	Објашњење
EXW	Ex Works – Франко фабрика Овај термин се користи за било који вид превоза. EXW се односи на робу доступну само у просторијама продавца. Купац је одговоран за утовар робе на камион или у контејнер у просторијама продавца, те за накнадне трошкове и ризике.
FCA	Free Carrier – Франко превозник Испорука робе на камиону, у жељезничком вагону или контејнеру до одређене тачке (депоа), која се обично налази у просторијама продавца, или до уговорене жељезничке станице или уговореног карго терминала или под заштиту превозника, о трошку продавца. Тачка (депо) поријекла може, али не мора, бити мјесто за царињење робе.
FAS	Free Alongside Ship – Франко уз бок брода Роба је смјештена у хангару у пристаништу или уз бок брода, на доку или на баржи за утовар и истовар, у близини опреме за утовар тако да се може утоварити на брод на трошак продавца. Купац је одговоран за трошкове утовара, товарине/возарине, осигурања терета, те друге трошкове и ризике.
FOB	Free On Board – Франко брод Испорука робе на палубу пловила у уговореној луци поријекла (утовар), о трошку продавца. Купац сноси трошкове товарине/возарине, осигурања терета, те друге трошкове и ризике.
CFR	Cost and Freight – Цијена с возарином Испорука робе у уговорену одредишну луку (истовар), на трошак продавца. Купац је одговоран за осигурање терета, те друге трошкове и ризике. Раније је за појам CFR коришћена ознака C&F.
CIF	Cost, Insurance and Freight – Цијена са осигурањем и возарином Продавац сноси трошкове осигурања терета и испоруке робе у уговорену луку. Купац је одговоран за трошкове увозног царињења, те друге трошкове и ризике.
CPT	Carriage Paid To – Возарина плаћена до Продавац сноси трошкове испоруке робе до уговореног одредишног мјеста (истовар). Купац преузима одговорност за осигурање терета, увозно царињење, плаћање царинских дажбина и пореза, те друге трошкове и ризике.

CIP	<p>Carriage and Insurance Paid To – Возарина и осигурање плаћени</p> <p>Продавац сноси трошкове испоруке робе и осигурања терета до уговореног одредишног мјеста (истовар). Купац преузима одговорност за увозно царинење, плаћање царинских дажбина и пореза, те друге трошкове и ризике.</p>
DAF	<p>Delivered At Frontier – Испоручено на граници</p> <p>Продавац сноси трошкове за испоруку робе до тачно уговореног мјеста на граници. Купац је одговоран за увозно царинење, плаћање царинских дажбина и пореза, те друге трошкове и ризике.</p>
DES	<p>Delivered Ex Ship – Испоручено франко брод</p> <p>Испорука робе на палубу пловила у уговореној одредишној луци (истовар) о трошку продавца. Купац преузима трошкове истовара, увозног царинења, плаћање царинских дажбина и пореза, те друге трошкове и ризике.</p>
DEQ	<p>Delivered Ex Quay – Испоручено франко обала</p> <p>Испорука робе до одредишног пристаништа (луке) о трошку продавца. Продавац је одговоран за увозно царинење и плаћање царинских дажбина и пореза купца. Купац преузима трошкове осигурања терета, те друге трошкове и ризике.</p>
DDU	<p>Delivered Duty Unpaid – Испоручено неоцарињено</p> <p>Продавац сноси трошкове за испоруку робе и осигурање терета до крајње одредишне тачке, која је често градилиште или просторије купца. Купац преузима трошкове увозног царинења и плаћање царинских дажбина и пореза. Продавац може одлучити да не изврши осигурање робе на сопствени ризик.</p>
DDP	<p>Delivered Duty Paid – Испоручено оцарињено</p> <p>Продавац сноси већину трошкова, који укључују осигурање терета, увозно царинење и плаћање царинских дажбина и пореза (са изузимањем ПДВ-а на увоз) купца, и испоруку робе до крајњег одредишта, које је често градилиште или просторије купца. Продавац може одлучити да не изврши осигурање робе на сопствени ризик.</p>

	EXW	FCA	FAS	FOB	CFR	CIF	CPT	CIP		DAF	DES	DDU	DDP	DEQ
USLUGE	Franko fabrika	Franko prevoznik	Franko uz bok broda	Franko brod	Cijena sa vozarinom	Cijena sa osiguranjem i vozarinom	Vozarina plaćena do	Vozarina i osiguranje plaćeni do	Isporučeno na granici	Isporučeno franko brod	Isporučeno neocarinjeno	Isporučeno ocarinjeno	Isporučeno franko obala	
Skladištenje	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Radna snaga u skladištu	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Ambalaža za izvoz	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi utovara	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Vozarina nakon ulaska robe u zemlju	K	K /P*	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi terminala	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi za špediterske usluge	K	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Utovar na plovilo	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi okeanskog /morskog prevoza	K	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi po dolasku do odredišta	K	K	K	K	K	K	P	P	K	K	P	P	K	K
Carinske dažbine, porezi i troškovi carinjenja	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	P	K	K
Isporuka do odredišta	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	P	P	K	K